

المختصر في صفة العمرة وأحكامها
(الجمعية)

**umura mankutu n'a kitiw
lasurunyalen.**

umura mankutu n'a kitiw lasurunyalen.

Tanu be Ala ye duniya bee tigi, seli ani kisi b'an ka Nabipuman Mamadu kan, an'a somogow n'a dijegogonw bee.

O temenen ko:

Ni ye bataki kuntaalasurun do ye umura mankutu n'a kiti n'a ladabuw kan, umurakela mago be jo min na an y'an banba o bangeli kan.

An be Ala deli a k'a baara n ke Ala kama baara ye, a ka ke ka silamew bee nafa n'a ye.

Silameya konofenw labaarali farajogonkan kanw na o donnibaa kulu.

Nabila

A folo: Bato mineli sarati

Bato te mine Alakortalen yoro fo sarati fila ka dafa a la:

Dusukun jeyali: a k'a ke Ala kaman ani lahara don nininni, Alakortalen ko:

﴿وَمَا أَمْرُو إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾

" U ma yamaruya ni foyi ye fu ka Ala batō kononanjeya la a le Ala ye, u tilennen diine kan"^{1,2} [bangenni suran: 5]

Kira fana ko neema ni kisi be a ye :

﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى﴾.

¹ O koro: u nesilen a ma a n'a batoli, u ko donnen ka bo a tana bee ma. Saadi ka fasari (furape 538)

² Diine: Silameya

" i k'a dɔn baara bɛɛ bɛ ɲaniya de bolo, fɛn bɛ hadamaden bɛɛ ye i ye min ɲaniya"¹

Tùgùli kira kɔ kumakan ni baara la, kira ko nɛɛma ni kisi b'a ye:

«مَنْ أَحَدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ»

" ni mɔgɔ min ye ko kura sindi anka ni diine n la min t'a la, o bɛ la segin".² Musilimu ka lakalencogo dɔ la (1718):

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

" Ni mɔgɔ min ye baara dɔ kɛ min t'an ta ye o bɛ la segin "³

A filanan: Umura mankutu n'a kitiw dɔɔni kiti

A ka kan ni mɔgɔ min y'a lapini ka Alakɔɔrtalen bàto ni bàto dɔ ye, a k'a kɛcoko kalan kira ka taasira kan nɛɛma ni kisi b'a ye; yaasa a ka baara ka bɛn kira ta ma kisi b'a ye, kira tun kɛra a bɛ mɔgɔw lasu ka taa a ka kanda n'a tugupɔgɔnyali de ma; a minɛna Huweyirisi den Maliki la Ala dipɛna a ma a ko: kira ko nɛɛma ni kisi b'a ye:

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي صَلِّي».

" aw ye seli i n'a fɔ aw ye n ye ka seli cogomin "⁴

A minɛna jabiri la Aladipɛna a ma a ko:

¹ Bukari y'a màfile, jàte (1) la, ani Musilimu jàte (1907) la.

² Bukari y'a màfile, jàte (2697) hake la, ani Musilimu jàte (1718) la.

³ Musilimu y'a màfile, (1718) jàte la.

⁴ Bukari y'a màfile, (6008) jàte la.

«رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزِمِي عَلَى رَأْسِهِ يَوْمَ النَّحْرِ وَيَقُولُ: لِتَأْخُذُوا
مَنَاسِكُكُمْ، فَإِنِّي لَا أَدْرِي لَعَلِّي لَا أَحُجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ».

" ne ye kira ye neema ni kisi b'a ye a be ka bonni ke
sitanebonyorɔ la a be k'a fɔ: a y'aw ka hiji kecogo
laje n fe; ne t'a don ni n be na hiji were ke ni kɔfe"¹

A sabanan: Umura fusamanciya

Fusamanciya fila be umura la: bakuruba ani
kerenkerennen.

bakuruba ye:

A minena abi hureyirata la Ala dipena a ma a ko:
kira ko neema ni kisi b'a ye :

«الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ».

(Umura ke ko fila ni ɲogɔnce jùrùmɔw be yaafa, wa
sàrà were te hiji minenne na ni alijana te)²

A minena masuudu den Abudala la Ala dipena a
ma a ko: kira ko neema ni kisi b'a ye:

«تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ، فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ حَبَثَ
الْحَدِيدِ وَالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَلَيْسَ لِلْحَجِّ الْمَبْرُورِ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةُ».

(Aw ye hiji ni Umura tùgù ɲogɔn kɔ, u fila be
fàntanya ni jùrùmɔ wili i n'a fɔ fan³ be nege ni sanun
ni warije ɲogɔ wili cogomin, wa sàrà foyi te hiji
ɲuman na fo alijana donni)⁴

¹ Musilimu y'a màfile, (1297) jàte la.

² Bukari y'a màfile, jàte (1773) la, ani Musilimu (1349) jàte la.

³ Numun ni sanunbaarala ka tasuma yorɔ. Abudulibari ka damine gafe
(102/15)

⁴ Tirimizi y'a màfile(810) ani Nasai, (2631) hake la.

Kerɛnkerɛnnen o ye sunkalo kɔnɔna ye: a minena abasi den na Ala dipɛna u ma ko kira ko nɛɛma ni kisi b'a ye:

«عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَقْضِي حَجَّةً مَعِيَ».

" Umura sunkalo la o bɛ i ko hiji ne nɔfɛ¹"²

Umra cogoya

A fɔlɔ: ɲaniyatayɔrɔw kitiw:

ɲaniyatayɔrɔw: o ye kira ye yɔrɔ minnu dansigi nɛɛma ni kisi b'a ye ɲaniya ka tà yen mɔɔ min b'a fɛ ka hiji wali umura kɛ.

Ni mɔɔ min tɛmɛna a dɔlakelen fɛ hiji wali umura keli kama: ɲaniya tàli bɛ diyagoya a ka yen, wa tɛmɛli tɛ dàgà a ye o yɔrɔ kan k'a sɔrɔ a ma ɲaniya tà.

Ni mɔɔ min ka surun makan dugu la ka tɛmɛ ni yɔrɔkofɔlen ninnu kan: o ka ɲaniya bɛ tá a ka yɔrɔ la; a b'a tà yen hiji ni umura kama.

Min ye makan dùgùlenw ye ani mɔɔ min ye ɲaniya tàli ɲaniya a kɔnɔ: olu bɛ hiji ɲaniya tà makan kɔnɔ, min ye umura ye: u bɛ bɔ ka taa lahorɔma yɔrɔ kɔfɛ ka ɲaniya tà yen, i n'a fɔ yɔrɔ la min bɛ weele ko tani-imu o n'a ɲɔɔnnaw.

Ni mɔɔ min kera pankurun kɔnɔ: o b'a ka ɲaniya tà ɲaniyatayɔrɔ kuntilen fan na, a b'a labɛn ka

¹ Bukari y'a màfilɛ, jàtɛ (1863) la, ani Musilimu (1256) jàtɛ la.

² O kɔrɔ: o bàràji ye hiji ye ne nɔfɛ, i n'a fɔ a nana lakalen wɛrɛ la cogomin.

naamufini don ka kɔ a yɔrɔ jɛ, n'a seera a fanfela la a bɛ ɲaniya tà teliya boloma, yakaruyali tɛ dàgà a ye fo pankurun ka jìgìn pankurunso la, yerekɔlɔsi bɛ dàgà a ye a ka Ala lamineli kumasen fo ka kɔn ɲaniyatayɔrɔ jɛ tɛmeli ɲesiran kama; pankurun teliyakojugu kosɔn.

A filanan: naamu kɛcogo n'a kitiw:

Fɛn nàto ninnu bɛ sariyaya namutabaa ye:

Koli, o ye sunna gɛlɛn de ye cɛ ni muso kan hali min bɛ laada ani bangejoli la.

Sumadiyali ni a bɛ sumadiyalan min sɔrɔ latikolon tulu la wali o n'a jɔgɔnnaw a kunkolo n'a bɔnbɔnsi la. Min ye muso ye latikolon tɛ dàgà a le ye kasaduman bɛ min na; yaasa walicɛw kana a kasa sàma.

Naamufini donni, o ye taafe ni lakana de ye, sunna don a ka kɛ jɛman jɛlɛn fila ye wali kura. Doloki dàgàlɛn muso ye min mana a diya k'a sɔrɔ màsiri t'a la, fo n'a kɛra a b'a yɔrɔmanjanya ɲɛda datugulan ni tɛgɛdatugulan fila la, a b'a ɲɛda n'a tɛgɛkanfila datugu ni olu fila tàna ye.

ɲaniya tàli farida seli kɔfɛ wali nafila o ye suna ye.

A b'a fɔ: (ne ma n y'i lamine Umura la) n'a bɛ ka Umura kɛ mɔgɔwɛɛ ye a b'a fɔ: (ne ma n y'i lamine Umura la karisa ye).

Mɔgɔ min b'a fɛ ka ɲaniya tà n'a siranen fɛn jɛ min b'a bàli a ka Umura dafali la, a ka kan a ye ka

sarati ta ɲaniya tà waati, a b'a fɔ: (ne ma n y'i lamine Umura la, ni bàliko dɔ ye n bàli dàgàli bɛ kɛ n ye o yɔrɔ la) n'a y'o sarati tà ko fɛn y'a bàli k'a ka hiji dafa dàgàli bɛ kɛ a ye wa foyi tɛ kɛ a kan.

O kɔfɛ a bɛ lamineli caya: (n y'i lamine yaa ne ma n y'i lamine, n y'i lamine jɛɲɔgɔn tɛ i la n y'i lamine, tɔnɔn ni nɛɛma b'i ye ani mäsàya jɛɲɔgɔn tɛ i la), cɛ b'a kan kɔrɔta n'a fɔli ye, o cogoyala muso fana; ni walicɛw t'a kɛrɛfɛ. A ka kan ɲaniya tabaa ye a ka lamineli caya kɛrɛnkɛrɛnnɛnya la waatiw ni lahalayaw yɛlɛma waati i n'a fɔ a kɔrɔtali tintin sanfɛ, wali a jìgìnin yɔrɔmajiginnen na, wali su ni tile donni.¹

Lamineli sariyalen do umura la, k'a damine ɲaniya tàli tuma la ka taa see alikaba munumununni danime ma.

A jakoyalen ɲaniyatabaa kan a k'a Yɛrɛkɔlɔsi ka bɔ ɲaniyata tàna ma kow laa a kana bin o kɔnɔ fo a ka bɔ pewu bàto la.

¹ Mɔgɔ ka ni kumakan n kɔrɔ: (n y'i lamine) o kɔrɔ jaabili boloma e Ala ye yaa ne tigi, ka tugu ɲɔgɔn kɔ, wa a kɔrɔ ye: hadamaden ka a tigi jaabi k'a bàto. " Tɔnɔn ni nɛɛma b'i ye ani mäsàya" Tànu : o ye tɔnɔlɛn mankutuli de ye ni dafalɛnya ye kanun ani bonyali boloma, n'a taanikaseginna a bɛ kɛ mājāmuli ye. Ani nɛɛma: o ye Ala bɛ fusamanciya min kɛ a ka jɔn kan, k'a bɔ jɔnifɛn sɔrɔli la ani ko kɔnnɛn jɔntili. A ka kumakan (mäsàya) o kɔrɔ mäsàya y'i ta ye, Ala kɔrɔtalen dɔrɔn de ye mäsà ye sanuya b'a ye, a ka kumakan : (farankan t'i la) o kɔrɔ fɛn tɛ fàrà Ala kan a ka kɛrɛnkɛrɛnnɛn kow la se ni fanga tigi, ka bɔ a mankutu dafalɛnw na a bɛ o la mäsàya danbeyali a kɛlɛn ye ani dannɛni ani taasi ni a ka Alaya ye. Dɔnnibaa Useyimini ka diine kunnafoɔni n'a ka bataki farajɔgɔnkan kuntaalasurunya boloma (96/22)

A sabanan: munumununni(tawafu) kecogo

Ni naniya tabaa donna lahoromamisiri kono a ka kan k'a kinisen bila numansen je ka misiri donni duwawu fo, lakalen keneman do min nana o la: "ne ma i ka hincw bonda yele n ye" a be ni duwawu n fo a donwaati misiri fen wo fen kono, a kerengerennen te ni lahoroma misiri doron ye.

N'a y'a lapini ka munumununni damine a be Ala lamineli jo k'a kaman bo, kamanbo kecogo: a k'a ka naamufini cemala don kinikaman koro ka fini kunkolo filana n da a numankaman kan, n'a tilala munumununni na a b'a ka fini segin ka taa kecogokoro la ka kon munumununni je; k'a d'a kan kamanbo dabara munumununni waati doron de kama.

O kofe a be gere faarafiman na, a be fara maganogonja n'a kinintege ye k'a sumusumu, n'a sumusumuni ma nogoya a ma a b'a fo n'a tege ye, n'a foli ma nogoya a ma ni tege ye a b'a fo ni fen ye min b'a bolo i n'a fo bere o n'a nogonnaw k'a sumusumu, n'o ma nogoya a ma a b'a jesin fara ma k'a tege jesin a ma koriyali bolo ma a t'a sumusumu, min ka fusa a kana nogondigi ke ka mogow degun wa a be degun soro n'u ye.

A b'a fo fara foli wali koriyali waati ka taa ma:
(Ala ka bon).

O kofe kinifela makaranni ka alikaba bila a numanfela la, n'a seera yamanijamana toloman yoro

la a b'o maga o la k'a sɔɔ a m'a sumusumu, n'o ma nɔɔya a ma a kana ɲɔɔndigi ke, a te kɔriyali fana ke.

A b'a fɔ yamanijamana toloman ni farafiman ni ɲɔɔn cɛ: (an tigi dili ke anw ma ɲuman na duniya kɔɔ ani ɲuman lahara i k'an kisi tasuma ɲankata ma).

Tuma wo tuma a be tɛmɛ farafiman na a b'a tɛge kɔri ka taa a ma k'a fɔ: (Ala ka bon)

A ka munumununni tɔ la a be fɛn fɔ min y'a diya ka bɔ Alakosuma ni duwawuw la ani kurana kalan.

Sunna don a k'a sen curancuran munumununni sàba fɔlɔ dɔɔn na, sen curancuran: o ye teliya de ye taama la min na sen paarape be surunya, min ye munumununni tɔ naani ye sen curancuran tɛ o la, a be taama i n'a fɔ laadala a b'a ke cogomin.

N'a tilala munumununni na a be taa iburahima ɲɔɔɔ la a b'a fɔ:

﴿...وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى...﴾

(Wa aw ka iburahima ɲɔɔɔ mine k'a ke seliyɔɔ ye), [Mìsìmuso kofɔ suran 125]. O kɔfɛ a be ɲɔ fila seli a kɔfɛ n'o nɔɔyara, n'o ma nɔɔya a mana Mìsìri fan min sɔɔ a be seli yen, fatiha kɔfɛ ɲɔkɔfɔlɔ la a be Ala kumakan kalan:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾

{ a fɔ yaa aw kafiriw) [Kafiriw kofɔ suran: 1] fatiha kɔfɛ ɲɔkofilanan la a be Ala kumakan kalan:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

{A fɔ o de ye Ala ye a kelen do}. [Kɔnɔnanjɛya suran:1]

A naaninan: safa ni mariwa kulu ni ɲɔgɔnce taama ke cogoya.

N'a tilala munumununni n'a ka ɲɔ fila la, a be bo ka taa taamayɔɔ la, n'a surunyara safa kulu la a b'a fɔ:

{إِنَّ الصَّافَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...}

(I k'a dɔn safa ni mariwa ye Ala ka taamasiyɛnw do ye...) [Mìsimuso kofɔ suran 158]. O kɔfɛ a b'a fɔ: "Ala y'a damine min na n b'a damine o la".

«أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ».

<< Ala y'a damine min na n b'a damine o la >>¹.

O kɔfɛ a be yɛlen safa kulu kan fo a be alikaba ye wali a fanfela a b'a ɲɛsin a ma, a be Ala ka kelenya n'a ka bonya kumaseɓ fɔ, a b'a fɔ:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَرَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»، ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ. قَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

"ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do farankan t'a la, màsàya ni tànu y'a ta ye, a le de be ko beɛ latige, ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do, a y'a ka lahidu tiime, a y'a ka ɲɔn demɛ, a kelen seera jamakuluw la ", o kɔfɛ a be duwawu ke o fila ni ɲɔgɔnce. A b'o ɲɔgɔn fɔ siyen sàba.

¹ Musilimu y'a màfile, (1218) jàte la.

O kɔfɛ a bɛ jigin ka bɔ safa ka taa mariwa a taamalen, n'a seera taamasiiyɛn jɛ bingɛnɛ daminɛ ma a bɛ boli, n'a seera a kuncɛmayɔrɔ ma a b'a taama, musow ka boli biribiri ma pini.

N'a seera mariwa kulu ma a sariya la a ye min kɛ safa a k'o kelen kɛ yen (kumasen 2).

O kɔfɛ a bɛ jigin ka bɔ mariwa kulu kan ka taa safa ta la taama boloma, n'a seera taamasiiyɛn jɛ bingɛnɛ daminɛ ma a bɛ boli, n'a seera a kuncɛmayɔrɔ ma a b'a taama.

O cogo la fo taanikasegin wolonwula ka dafa, a taali ka bɔ safa ka taa mariwa o ye kelen ye, a ka seginnin ka bɔ mariwa ka taa safa o ye filanan ye.

Alakosuma ni duwawu ni kalan min y'a diya a ka taama furance kɔnɔ a bɛ o fɔ.

A duurunan: kunsigi dili n'a tigeli kɛcogo :

Ni umura kela y'a ka munumununni n'a ka taama dafa a bɛ waajibiya a kan k'a kunkolo di wali ka dɔ bɔ a la ni cɛ do, sunna ye min ye, dili ni tigeli ka tɔli kɛ kunkolo fan bɛɛ la.

Kundili ka fusa ni dɔ boli ye a la, fo n'a kɛra hiji waati surunyali ye ni kunsigi tɛ sɛ ka falɛn a furance kɔnɔ, o dakun na dɔ boli a la o de ka fusa.

Min ye muso ye a le bɛ dɔ b'a kunsigi la tɛkɛdenkɔnni kuncɛmala hake la.

Ŋaniya tɔnɔw

ŋaniya tɔnaw ye:

Si dili wali dɔ bɔli a la wali a bɔgɔtili, a kɛra a fari fan wo fan ye.

Sɔnni bɛɛ tigeli wali damadɔ senfila wali tɛgɛfila la.

Kunkolo datuguli ni fɛn ye min bɛ nɔrɔ a la, i n'a fɔ: fugulan, ani kundatugulan, ani jalamugu, ani fini dali a kunkolo kan, wali finikunkurun, wali birifini, wali karitɔn, o n'a jɔgɔnnaw min dabɔra kun datuguli kama. Ni kɛrɛnkɛrɛnna cɛw de ye mɔso sen tɛ a la.

fini donni min bɛ labɛn farikolo kɛcogo kama; n'a kɛcogo ye ladala, i n'a fɔ: fini kalannen, ani kurusiw, ani dulokiw, ani sendoma finiman n'a goloman. Ni kɛrɛnkɛrɛnna cɛ de ye mɔso tɛ don ni kɔnɔ; a le bɛ bɔli min na:

Jɛda datugulan wali nundatugulan min bɔlɛn bɛ jɛdadatugulan fɛ, jɛda datuguli bɛ waajibiya a kan walicɛw dɔrɔn nɛ jɛkɔrɔ ni lɔdala jɛdatugulan ye; hali ni datugulan n magara a jɛda la, a sariyalɛn tɛ ka jala bila a kunkolo kan -o n'a jɔgɔnw (fini kana jɛda sɔrɔ) - jɛdatugulan sɛɛ baliya kama a jɛda la; A dɔgɔli dalilu tanyali kama.

Bolomadon donni a tɛgɛfila la, tɛgɛfila suturali bɛ waajibiya a kan walicɛw jɛkɔrɔ n'a donni ye a ka fini kɔrɔ.

Latikolon munni fini na, wali naamufini na.

Gɛrɛkan fɛlɛfɛn fɔgɔli, wali a fɛlɛli hali n'i m'a faga.

Maminɛ, a yɛrɛ ye wali mɔgɔwɛrɛ.

Furusirili.

Seeli muso ma musoya tàna sira fε; i n'a fɔ
dasumusumu, ani maganɔɔnya daamuta sira fε.

Kafonɔɔnya, o ye seeli ye mùso lebu ma.

Umura baaraw bakuruba la(a bε kε kɔfara kan wali furapε laban)

Kòli

Latikolon.

Naamufini donni.

Naamu, o ye Umura ɲaniya tàli de ye.

Lamineli.

Alikaba munumununni.

Joko fila seli Iburahima jɔyɔɔ kɔfε.

Safa ni Mariwa kulu ni ɲɔɔnce taamali.

Kunsigidili wali a tìgeli. Ala de ye donni lakika tìgì
ye, seli ni kisi b'an kuntigi Mamadu kan.

Index

umura mankutu n'a kitiw lasurunyalen.....	2
Nabila.....	2
A fɔɔ: Bào minɛli sarati	2
A filanan: Umura mankutu n'a kitiw dɔɔni kiti	3
A sabanan: Umura fusamanciya	4
Umra cogoya.....	5
A fɔɔ: ɲaniyatayɔrɔw kitiw:	5
A filanan: naamu kɛcogo n'a kitiw:.....	6
A sabanan: munumununni(tawafu) kɛcogo.....	8
A naaninan: safa ni mariwa kulu ni ɲɔgɔnce taama kɛ cogoya.	10
A duurunan: kunsigi dili n'a tigeli kɛcogo :.....	11
Ñaniya tànàw	11
Umura baaraw bakuruba la(a bɛ kɛ kɔfara kan wali furape laban).....	13